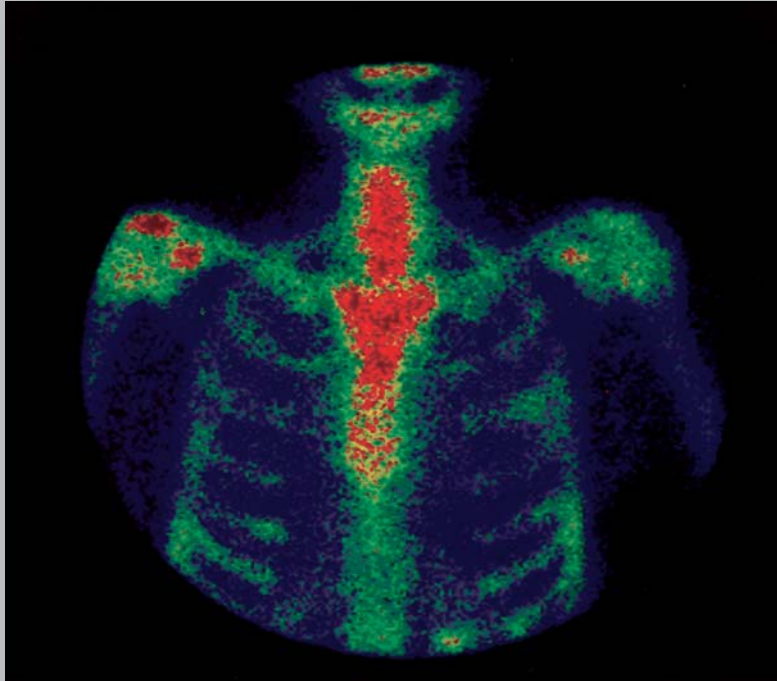

EL DIAGNÒSTIC PER LA IMATGE

LA SEVA EXPRESSIÓ ESCRITA

Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat
i Seguretat Social

EL DIAGNÒSTIC PER LA IMATGE
LA SEVA EXPRESSIÓ ESCRITA

Generalitat de Catalunya
**Departament de Sanitat
i Seguretat Social**

INSTITUT CATALÀ DE BIBLIOGRAFIA. DADES CIP:

Casassas, Oriol

El Diagnòstic per la imatge : la seva
expressió escrita

ISBN 84-393-2072-8

I. Ramis i Coris, Joaquim II. Catalunya.

Generalitat. Departament de Sanitat i

Seguretat Social III. Títol 1. Diagnòstic

per la imatge -- Terminologia 2. Català
tècnic

616-073(038)

804.99-3

CIP

© Generalitat de Catalunya

Departament de Sanitat i Seguretat Social

1a. edició: Barcelona, juny 1992

Tiratge: 26.000 exemplars

ISBN: 84-393-2072-8

Dipòsit legal: B. 8.208-1992

Coordinació editorial: Secció de Publicacions de la Secretaria General

Disseny: Núria Gené

Impressió: Cuscó Arts Gràfiques, S.A.

C/ Almirall Oquendo, 160 - 08930-Sant Adrià de Besòs

Aquest recull lexicogràfic ha estat redactat per
Oriol Casassas i Joaquim Ramis i Coris
de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears

ÍNDEX

Presentació	9
Intenció	11
La radiografia simple.....	15
La radiografia amb contrast.....	21
Tomografia -Densitometria	25
Ecografia	31
Gammagrafia	35
Ressonància magnètica	39
Transil·luminació.....	43
Termografia	45
Vocabulari castellà-català	47
Agraïments	51

PRESENTACIÓ

Fa justament un any el Departament de Sanitat i Seguretat Social editava el **Vocabulari de la prescripció**. Intentàvem oferir una eina que ajudés a la utilització acurada del llenguatge en la redacció de receptes i que complementés la disponibilitat de diccionaris i altres eines d'aprofundiment en el coneixement de la llengua, que sovint no són a l'abast del metge en el moment de la seva pràctica diària, i que, encara que hi siguin, requereixen un temps per a la consulta que no encaixa amb les ajustades agendes de la majoria dels professionals.

El resultat fou molt encoratjador. De la col·laboració amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i amb Oriol Casassas i Joaquim Ramis en sorgí un text breu, amè i que fou rebut molt favorablement per molts metges del nostre país.

L'èxit d'aquella empresa ens ha empès a continuar la col·laboració i a engegar una nova iniciativa com és una col·lecció de textos dirigits a ajudar a fer més acurat el lèxic utilitzat en les diverses especialitats mèdiques, actualitzar-lo i donar-li difusió. Avui l'iniciem amb el llibre que teniu a les mans sobre diagnòstic per la imatge, però molt aviat en seguiran d'altres sobre altres especialitats.

Estem segurs que seran instruments útils per permetre que els especialistes mèdics puguin explorar la riquesa de la llengua per expressar les seves troballes clíniques i opinions científiques. Espero que ens faci reflexionar i que ens ajudi a trobar formes d'expressar-nos més respectuoses envers la llengua que estimem, que és com dir envers els nostres companys de professió i, sobretot, els nostres pacients.

Xavier Trias i Vidal de Llobatera

Conseller de Sanitat i Seguretat Social

INTENCIÓ

Les múltiples tècniques de diagnòstic per la imatge –des de la radiografia simple a la ressonància magnètica– tenen una característica comuna: generen indefectiblement informes o dictàmens.

D'una radiografia de la columna lumbar i sacra, per exemple, el radiòleg dirà:

Projecció àntero-posterior: cossos vertebrals ben configurats, d'alçària normal, sense cap aixafament, amb un eix vertical correcte. No és visible cap dismòrfia lumbo-sacra; tots els pedicles vertebrals són íntegres. Les articulacions sacro-ilíaqües són normals.

Projecció de perfil: cossos i discos d'alçària normal i ben alineats, sense cap lliscament, ni anterior ni posterior. Curvatura lordòtica en els límits de la normalitat. Els arcs posteriors són normals. La densitat i la trabeculació de l'esponjosa són correctes.

I d'un examen de l'intestí gros, practicat mitjançant l'administració d'un ènema opac d'una suspensió de bari, el radiòleg pot dir, per exemple:

L'estudi retrògrad posa de manifest una ampul·la rectal de calibre normal, de parets llises, flexibles i sense imatges lacunars. La nansa sigmoide es desplega bé, no presenta diverticles i, en unes últimes plaques –posteriors a l'evacuació–, manifesta una bona haustració. La resta del còlon, compresos els angles còlics, és de característiques fisiològiques. La situació i la repleció del cec són normals. Després d'una deposició espontània, el buidament del marc còlic és fisiològic.

Con més noves són les tècniques i més complexes, queden, amb tota certesa, més allunyades del domini del metge no especialista, i, necessàriament, els informes han d'ésser més explícits.

D'una tomografia computada (TC), per exemple, si la regió explorada és un abdomen sense anormalitats, l'informe pot dir:

Han estat practicats talls abdominals continguts de 10 mm de gruix, sense l'administració de contrast i després de la injecció intravenosa de contrast per la tècnica de bolus (o d'embolada). El fetge és de morfologia normal i l'estructura parenquimàtica presenta un coeficient d'atenuació homogeni. No hi ha signes d'hipertensió portal. La melsa, els ronyons i el pàncrees tenen mida, forma i densitat normals. No s'observen adenopaties ni cap imatge de massa infiltrant o compressora. Els grans vasos abdominals no presenten cap anomalia.

Si l'abdomen fos explorat per mitjà d'una ecografia l'informe diria:

Fetge de dimensions normals i ecoestructura homogènia. Vesícula biliar amb contingut líquid i amb parets de gruix fisiològic. No es visualitzen imatges suggestives de litiasi. Pàncrees de mida i aspecte ecogràfic normals. Melsa ecogràficament normal. Ronyons de mida i ecorefringència normals amb parènquima de gruix normal, sense retraccions ni engruiximents. Tant l'espai retroperitoneal com els òrgans de l'abdomen pelvià són ecogràficament normals.

Una altra tècnica utilíssima és la que es val de l'administració de radioisòtops. Si l'òrgan explorat és la glàndula tiroide l'informe dirà, per exemple:

Distribució uniforme del traçador radioactiu per ambdós lòbuls tiroïdals (imatge d'aes de papallona), amb petita

àrea freda que correspon a l'istme. Les dimensions de la glàndula són normals. L'ampliació del camp de detecció no manifesta la presència de traçador isotòpic en altres zones, la qual cosa descarta l'existència de teixit tiroïdal ectòpic.

Finalment, si l'informe correspon a una exploració per ressonància magnètica, podria dir:

Ressonància magnètica crànio-encefàlica. Han estat practicats talls sagitals T_1 , axials i coronals T_2 . La morfologia i el senyal de ressonància dels lòbuls temporals són normals en totes les seqüències. També ho són els dels altres lòbuls cerebrals, de la fossa posterior i de la regió sellar. No hi ha dilatacions ventriculars ni eixamplament de solcs i cissures.

D'aquests informes citats com a exemple es desprèn que **l'expressió escrita de les diferents tècniques de diagnòstic per la imatge posseeix una terminologia pròpia, àmplia i, en alguns casos, poc establerta.**

La intenció d'aquest escrit és de posar una mica de seguretat i d'ordre en l'ús d'aquest lèxic.

NOTA: Els vocabularis següents no són exhaustius. Són el resultat de la lectura d'una muntanya d'informes triats a tall d'exemple, redactats pels Departaments especialitzats de diferents Serveis assistencials de Catalunya.

– D'algun substantiu hi és indicat el plural, entre parèntesis; els sinònims són separats per una coma; les expressions que guarden una relació semàntica amb el mot precedent, se separen d'aquest per mitjà d'un punt i coma; i els mots que tenen entre si només una relació anatòmica, són separats per un punt.

– A partir del vocabulari corresponent a Tomografia i per tal d'evitar repeticions enutjoses, les llistes contenen escassos mots d'anatomia i de patologia; la majoria d'aquests termes són inclosos als vocabularis de Radiografia simple i Radiografia amb contrast.

LA RADIOGRAFIA SIMPLE

Els raigs X

Antidifusor, dispositiu antidifusor

Intensificador d'imatges

Negatoscopi

Projecció frontal; lateral, obliqua

Projecció àntero-posterior; làtero-lateral

Radioscòpia, fluoroscòpia

Tub de raigs X

El cap:

volta cranial. calota

sella turca; índex crànio-sellar

fossa (fosses) cranial

si (sins) frontal. maxil·lar. etmoïdal. paranasals; formacions sinusals

envà nasal. cornet nasal

cel·la (cel·les) etmoïdal. mastoïdal

cel·la pneumàtica, pneumatitzada

càvum

adenoide (adenoides); hipertròfia adenoïdal

conducte auditiu

penyal

caixa timpànica

maxil·lar

La columna i la pelvis òssia:

cos (cossos) vertebral

pedicle vertebral

apòfisi (apòfisis)

articulació interapofisial
canal raquidi
disc (discos) intervertebral; degeneració discal

anquilopoesi; anquilopoètic
espondilolístesi; retrolístesi

columna cervical; cèrvico-dorsal
xarnera o frontissa cèrvico-dorsal
xarnera occípito-atlàntica
cervicoartrosi

columna dorsal
cos vertebral: desplaçament; enfonsament; esclafament; lliscament

pinçament
cifosi; cifòtic
escoliosi; escoliòtic; actitud escoliòtica; dextroconvexa; sinistroconvexa
lordosi; lordòtic; actitud lordòtica

columna lumbo-sacra
regió sacro-íliaca
sacralització; sacre horitzontalitzat
ili. isqui. pubis
crestes iliaques
branca ílio-isquiàtica; branca ílio-púbica
regió sacro-coccigeal
basculació pelviana

Les extremitats:

muscle. articulació acròmio-clavicular
braç. avant-braç
húmer. cúbit. radi. carp; carpià. metacarp; metacarpia
colze. canell

escafoide. semilunar. piramidal. pisiforme. trapezi. trapezoide. gros del carp. ganxut.
polze. índex. dit del mig. anular. menovell

edat òssia; nuclis epifisials

maluc; articulació coxo-femoral; regió cefalofemoral
cuixa. cama
fèmur. tibia. peroné, tars; tarsià. metatars; metatarsià
genoll. planell tibial. cresta tibial
turmell. mal·lèol
empenya del peu. arc plantar
astràgal. calcani. escafoide. cuboide. tres cuneiformes
hà·lux valg

interlínies articulars

fissura; fractura: oberta; impactada; comminuta

El tòrax:

hil (hils) pulmonar
zona: apical; parahilar; retrosternal
si (sins) costo-diafragmàtic, costo-frènic
cissura interlobar
alvèol pulmonar

disseminació
condensació pneumònica
hiperclaredat; insuflació; zona hiperairejada
col·lapse pulmonar; atelèctasi
nivell hidro-aeri
engruiximent pleural
embassament pleural
sinèquia pleural, adherència
pneumotòrax

mediastí: eixamplat; desplaçat
vora mediastínica; cardíaca
silueta cardíaca, càrdio-pericardíaca, càrdio-vascular
crossa de l'aorta

L'abdomen:

cúpula diafragmàtica
cambra d'aire
epigàstri. hipocondri. buit dret i esquerre. fossa ilíaca. hipogàstri o zona
púbica
nivell líquid, hidro-aeri
contorn renal
eix (eixos) renal

Els informes següents obeeixen el propòsit d'exemplificar l'ús del vocabulari precedent i, fins i tot, d'ampliar-lo.

Radiografia àntero-posterior de tòrax

Imatge pròpia d'embassament pleural a la base esquerra del camp pulmonar, sense cap participació parenquimàtica. El camp pulmonar dret és normal. Ambdós hils són de dimensions, situació i densitat normals i el mediastí no és eixamplat ni ocupat. La silueta càrdio-vascular no presenta cap anomalia. L'esquelet toràcic és radiològicament normal.

Especialment, atenció als termes:

embassament
parenquimàtic (com somàtic, com plasmàtic)
hil (plural, hils)
càrdio-vascular

Radiografia dels sins paranasals

El si maxil·lar dret presenta una discreta radioopacitat. L'esquerre és lliure i ben ventilat. Els sins frontals apareixen pneumatitzats normalment. L'envà nasal presenta una marcada desviació de convexitat dreta. La resta de les estructures òssies, sense alteracions.

Remarques d'interès:

si (plural, sins)
pneumatitzat
envà nasal

Radiografia de genolls

Presència moderada d'osteòfits a les crestes tibials i els vorells posteriors de les ròtules. No hi ha pinçament articular. Al genoll esquerre, petita calcificació de les parts toves pròximes al còndil femoral extern. Discreta osteoporosi.

Termes remarcables:

osteòfit –paraula plana–
vorell –angl. *edge*, cast. *reborde*–
pinçament

Mastografia

Ambdues mamelles corresponen al patró normal, atesa l'edat de la pacient i els antecedents d'alletament. El parènquima glandular és ben arquitecturitzat en tots els quadrants. No hi ha cap nòdul ni tampoc microcalcifi-

cacions. Les prolongacions axil-lars no presenten cap indicati d'ocupacio.

Tot i que habitualment és emprat el mot *mamografia*, el terme correcte des del punt de vista lingüístic és **mastografia**, unió de dos components d'origen grec. Mamografia és un mot híbrid, unió de la forma prefixada mamó- (d'origen llatí) i la sufixada grega -grafia. D'altra banda, la forma prefixada masto- és ben usual en la terminologia científica (mastectomia, mastitis, mastodínia, mastopèxia).

el contrast, la substància de contrast, el medi de contrast
suspensió de bari, suspensió baritada
administració oral
contrast iodat, liposoluble, hidrosoluble, iònic, no iònic
administració intravenosa; tècnica de bolus o d'embolada

L'aparell digestiu:

sialografia de paròtide
esòfag, càrdies, estómac, pílor; antre pilòric
estenosi esofàgica
hèrnia hiatal, hèrnia de hiat
cràter ulcerós, nínxol
ptosi gàstrica
trànsit: esòfago-gastro-duodenal; intestinal
duodè; bulb duodenal. jejú. ili; nansa ileal
vàlvula íleo-cecal
dilatació de nanses intestinals; estenosi de nansa intestinal
engruiximent de plecs mucosos
cec, còlon; marc còlic; angle hepàtic; angle esplènic
sigmoide, nansa sigmoide, còlon sigmoide, sigma
recte; ampul·la rectal. anus
ènema opac, ènema baritat; estudi retrògrad
haustre; haustració
diverticle; diverticulosi; lacunació; defecte de repleció
buidament ràpid

L'aparell gènito-urinari:

ronyó. calze. pelvis renal
urèter. bufeta urinària. uretra: prostàtica. peniana
vies col·lectores
urografia intravenosa; urografia retrògrada; pielografia
uretro-cistografia retrògrada
morfo-dinàmia urètero-pielo-calicilina
reflux vèsico-renal
buidament postmiccional; retenció postmiccional
histerografia, hístero-salpingografia

La inclusió dels informes següents vol ésser una ajuda a l'hora de la utilització del lèxic precedent.

Trànsit esòfago-gastro-duodenal

El calibre i el peristaltisme de l'esòfag són correctes. En tota l'extensió de l'òrgan no s'observen diverticles ni zones estenòtiques. No hi ha hèrnia hiatal ni reflux gastro-esofàgic. L'estómac és normotònic i la seva mucosa ofereix un aspecte normal, excepte pel que fa a la curvatura menor, a les proximitats del pílor, on s'observa una imatge espicular, suggestiva d'un procés ulcerós incipient. El buidament de l'estómac és normal. Tant el bulb duodenal com la resta del marc del duodè no presenten imatges patològiques.

Són dignes d'esment els mots següents:

esòfag –accent greu–, estómac –accent agut–
reflux
curvatura
buidament

Urografia descendent

La radiografia simple, practicada amb anterioritat a la injecció intravenosa del contrast, no presenta cap anormalitat. La pielografia intravenosa demostra una completa normalitat renal, tant morfològica com funcional. Els urèters, ben opacificats, són de calibre i trajecte normals. La bufeta urinària és normal, feta excepció d'una discreta modificació de forma, atribuïble a una hipertròfia moderada de la glàndula prostàtica.

Hístero-salpingografia

La radiografia simple prèvia no manifesta canvis patològics ni esquelètics ni de parts toves. La introducció de la substància radioopaca dibuixa un úter en anteversió, de morfologia i configuració normals, de vores nítides i ben definides, sense cap defecte de repleció. El canal cervical és normal. Les trompes, de calibre normal, són permeables i permeten el pas del contrast al peritoneu.

Cal remarcar que els mots compostos, com ara hístero-salpingografia, en els quals tanta importància té un dels components com l'altre (en el nostre cas, hístero- i salpingo-) duen un guionet. No així els mots com histeropèxia, on -pèxia ens indica -mot principal- a què fem referència, i histero- només precisa quin ha estat l'òrgan que ha sofert la intervenció.

TOMOGRAFIA

Tomografia convencional, planigrafia, estratigrafia lineal, circular, el·líptica, ciclohelicoïdal

Tomografia computada –TC–
absorciometria
algoritme, algorisme; algorísmic
atenuació homogènia
canvis degeneratius; canvis espondilòtics
coeficient d'atenuació
computadora; computar
contorn discal
contorns llisos; contorns lobulats
dehiscència
desmielinització
desplaçament d'estructures
dilatació aneurismal; dilatació ventricular
eixamplament de solcs i cissures
endoluminal
escàner
espai subaracnoïdal
estenosi foramina
estudi multiplanar
extraforamina
feix de raigs X (feixos)
homogeneïtat
imatge fusiforme; imatge de massa; imatge encapsulada
metàl·lic
opacificació
parts toves

procidència
protrusió discal
quantificació de massa òssia
segrest pulmonar
sensor electrònic
talls axials; talls coronals; tall sagitals
talls contigus
talls toràcics amb finestra mediastínic
tomografia axial computada —TAC—
transmissió
trombosi mural
tumoració intraluminal
vores nítides

tomografia d'emissió de positrons —TEP, angl. PET—
tomografia computada de fotó únic —TOCFU, angl. SPECT—

DENSITOMETRIA

absorciometria
contingut mineral ossi
densitat mineral òssia
densitòmetre
llindar de fractura
mineralització
mitjana
ossificació
risc de fractura
tomodensitometria

Uns informes escollits a l'atzar poden constatar com és de planera la utilització dels lèxics que antecedeixen.

Tomografia computada de tòrax

Són practicades seccions tomogràfiques axials cada 10 mm des dels vèrtexs pulmonars fins als sins costo-diafragmàtics. No hi ha ni mamella dreta ni la musculatura pectoral homolateral. A l'axil·la esquerra hi ha una adenopatia d'un cm de diàmetre; en canvi, no hi ha adenopaties mediastíniques. La pleura dreta és engruixida i amb nòduls múltiples; l'esquerra presenta les mateixes característiques si bé en grau menor. El parènquima pulmonar dret ofereix imatges d'origen compressiu. La gàbia costal no presenta anomalies.

Cal fer atenció a:

sins costo-diafragmàtics

axil·la

gàbia costal (cast. *parrilla costal*)

Tomografia computada de maxil·lar superior

Són practicats talls axials i coronals que fan visibles diversos empastaments dentals. Els sins maxil·lars i etmoïdals apareixen amb una ocupació pràcticament total, a diferència del si esfenoidal en què l'ocupació és mínima. També són ocupades les fosses nasals, només parcialment. Hi ha destrucció de trabècules òssies etmoïdals. El gruix del sòl del si maxil·lar esquerre és major que el del dret.

Cal tenir present que:

a os etmoide, os esfenoides, corresponen els adjectius etmoïdal, esfenoidal.

Tomografia computada abdominal

Són practicats talls cada 10 mm, després d'haver administrat contrast hidrosoluble diluït per via digestiva i contrast intravenós. El parènquima hepàtic presenta una zona àmplia de menor absorció, corresponent molt probablement a un abscess no captant. No hi ha cap altra imatge anormal ni a la resta de les vísceres abdominals ni a l'espai retroperitoneal.

Tomografia computada d'orelles

Estudi dels penyals: ocupació total de la caixa timpànica de l'orella dreta amb desaparició pràcticament completa de la cadena ossicular i signes d'erosió de les vores interna, externa i superior de la caixa. El mur de l'àtic i l'escut timpànic presenten destrucció parcial i els conductes semicirculars horitzontal i superior, una marcada dehiscència. La membrana del timpà presenta una convexitat externa i un contorn irregular. Les estructures de la caixa timpànica esquerra són de morfologia i densitat normals.

Mai no és sobrer d'insistir que

l'orella és una formació anatòmica composta de tres segments: l'orella externa, l'orella mitjana i l'orella interna; i que l'oïda és un sentit, no és cap òrgan anatòmic.

Ni tampoc que

el penyal és la porció petrosa del temporal i que la membrana que separa l'orella externa de l'orella mitjana és el timpà.

La transcripció d'un informe de densitometria pot facilitar, a ben segur, la confecció d'un text a partir del lèxic precedent (pàg. 26)

Densitometria de columna lumbar i fèmur proximal

Ha estat determinada la densitat mineral òssia (DMO), mitjançant absorciometria dual, de columna lumbar i extrem superior del fèmur. La mitjana de les DMO de les vèrtebres L2, L3 i L4 és de 0,838 g/cm², que indica una bona mineralització (100,9% del valor corresponent a l'edat de la pacient). El cos de la L3, en projecció de perfil, presenta una ossificació semblant (96,6% del valor normal per l'edat).

La DMO del coll femoral és de 0,708 g/cm² (90,7% de la mitjana corresponent a l'edat).

El conjunt de l'ossificació és bo, amb resultats molt per sobre del llindar de fractura.

Molt sovint són observats dubtes pel que fa a la traducció catalana dels mots castellans *umbral* i *promedio*.

Els mots catalans corresponents són, respectivament, **llindar** i **mitjana**.

ECOGRAFIA

arquitectura trabecular
atenuació ultrasonogràfica
eco (ecos): central; abundants; etc.
ecoaortografia
ecocardiògraf
ecocardiografia: de mode M; bidimensional o 2-D; Doppler; amb contrast
ecoencefalògraf; ecoencefalografia
ecogen; ecògena –que genera ecos–
ecogènica; ecogènica (ecogèniques) –generat per ecos–
ecogenicitat
ecograma
ecoic
ecoofthalmografia
ecorefringència
ecostructura
exploració ecotomogràfica
feix ultrasònic
hepatomegàlia ecogràfica
hiperecoic; hiperecoica (hiperecoiques)
hipoecogen –de baixa ecogenicitat–
hipoecoic; hipoecoica (hipoecoiques)
imatge: de diana; ecodensa; hiperrefringent; suggestiva
massa intracavitària
oscil·loscopi
patró ecogràfic
punció ecodirigida, punció ecoguiada
rastreig ecogràfic

refringència
transductor ultrasònic
ultrasonografia
visualitzar; visualització

Després d'aquest vocabulari de termes relatius a ecografia, l'exposició d'uns informes pot facilitar-ne l'ús.

Ecografia ginecològica

L'estudi ecogràfic de l'abdomen pelvià permet de veure un úter en anteverió moderada, de 92 mm de diàmetre longitudinal i 33 mm de diàmetre àntero-posterior fúndic. La seva morfologia és normal i la seva ecoestructura regular i homogènia. No s'observa cap imatge patològica endocavitària. L'ovari dret té unes dimensions superiors a les normals i un aspecte quístic. La regió annexal esquerra és ecogràficament normal. No hi ha ocupació de l'espai de Douglas.

Ecografia abdominal

L'estudi ecotomogràfic posa de manifest un fetge de mida normal i de morfologia acceptable, amb un patró ecogràfic discretament augmentat, suggestiu d'una esteatosi difusa. La vesícula biliar ofereix una imatge hiperrefringent amb una ombra posterior marcada, que correspon a una vesícula esclero-atròfica, i que no permet de visualitzar les vies biliars. La presència de gas duodenal abundant priva de veure amb precisió el pàncrees. La melsa i els ronyons són de dimensions, morfologia i ecoestructura normals.

Un error comès repetidament és

l'ús de la paraula *tamany*. *Tamany* no és a cap diccionari català; els mots correctes que l'han de substituir són **mida** o **dimensions** o **grandària**.

Ecografia reno-vesical

L'estudi ecotomogràfic permet de veure un ronyó dret d'unes dimensions, morfologia i ecoestructura normals. La relació entre el si renal i el parènquima és correcta. Al pol superior hi ha una petita formació quística de 20 mm. No s'observa èctasi ni de pelvis ni de calzes, ni retracció del parènquima ni imatges suggestives de litiasi. El ronyó esquerre és de dimensions, morfologia i ecoestructura normals. El rastreig de la regió vesical demostra que la bufeta té les parets llises i una repleció fisiològica. L'estudi postmiccional revela l'absència de residus.

D'aquest informe, hom podria destacar els mots:

èctasi –paraula esdrúixola–
calze

suggestiu –amb duplicació de la g–
rastreig

i ecoestructura (En català i en castellà hi ha una sèrie de mots amb una *e* inicial –*estructura, esfera, espeleologia, esperma, etc.*– que l'anglès, el francès i d'altres llengües no tenen; és l'anomenada *e* de suport. Aquesta *e* desapareix quan els mots en qüestió formen part com a segon component d'una paraula composta: ecoestructura, troposfera, biospeleologia, panspèrmia).

Ecografia muscular

L'estudi ecotomogràfic de la part externa del quàdriceps dret, practicat comparativament al de la regió esquerra corresponent, demostra l'absència d'imatges suggestives d'edema, d'hematoma o de ruptura fibril·lar.

GAMMAGRAFIA

acumulació, acumulament
algorisme, algoritme
anul·lació de la perfusió
asimetria
àrea freda
cabal plasmàtic
capçal òptic
captació del traçador, captació de radioisòtops
captació heterogènia; captació homogènia
captació: esplènica; hepàtica; tiroïdal; paratiroidal; etc.
centelleig
col·limador: de forat d'agulla –angl. *pin-hole*–; paral·lel; divergent; convergent
control gammagràfic
detector de centelleig
distribució del traçador: heterogènia; homogènia
eliminació espontània
estudi isotòpic
fase d'incorporació; fase de rentat
fixació visceral del traçador
gammacambra: gammacambra giratòria
gammaencefalografia
hipercaptació
imatges artefactuals
imatges calentes, imatges hipercaptants
imatges seqüencials
incorporació escassa i lenta
indicador radioactiu, traçador isotòpic

isòtop radioactiu
lesió hipercaptant
limfogammagrafia
marcador radioactiu, traçador isotòpic
perfusió miocardiàcia
rastreig
traçador isotòpic, traçador gammagràfic
ventriculografia isotòpica

La gammagrafia forma part –juntament amb la ressonància magnètica– de les tècniques amb què són obtingudes imatges per emissió. Uns informes, com a exemple.

Gammagrafia de malucs

Ha estat practicada amb metilendifosfonat de tecneci-99. S'ha emprat un col·limador de forat d'agulla (*pin-hole*) i les imatges obtingudes demostren normalitat estructural i morfològica de l'articulació coxo-femoral dreta. A l'articulació coxo-femoral esquerra, per sobre del cartílag de creixement, no hi ha la representació d'una gran part del cap femoral, la qual cosa és pròpia d'una necrosi avascular del cap femoral.

Del Diccionari Enciclopèdic de Medicina:

–Maluc, regió òsteo-articular constituïda per la part inferoexterna de l'os coxal i la superior del fèmur.

–Anca, regió anatòmica que comprèn la part lateral i posterolateral de l'arrel de l'extremitat inferior. És constituïda per una estructura esquelètica (el maluc o articulació de l'anca o coxo-femoral), una massa muscular, teixit adipós i subcutani i pell.

Gammagrafia de crani

El radioisòtop emprat ha estat el pentatreòtrid d'indi-111. La projecció lateral del crani i la cara demostra una captació patològica a la regió de la hipòfisi suggestiva d'adenoma hipofític. La resta d'imatges mostren la distribució normal del traçador al cap de 24 hores de la seva administració.

Gammagrafia hepàtica

La imatge hepàtica té una situació normal si bé és augmentada notablement de grandària en ambdós lobus. La distribució del traçador és molt heterogènia; s'observa una gran quantitat d'àrees fredes, de contorn irregular i de característiques infiltratives, l'estudi vascular de les quals demostra llur vascularització. El conjunt correspon a un patró gammagràfic indicatiu d'invasió metastàtica múltiple.

La sintaxi és tan important com la morfologia i l'ortografia i, no cal dir, com la prosòdia.

Del dictamen anterior, l'expressió «l'estudi vascular de les quals» podria ésser substituïda per «el seu estudi vascular»; ambdues formes són correctes. En canvi, és inadmissible l'expressió «quin estudi vascular», calc espuri de la forma castellana «*cuyo estudio vascular*».

RESSONÀNCIA MAGNÈTICA

àrea d'intensitat de senyal heterogènia
banya dels ventricles
camp magnètic
canal carpiana
corrent elèctric –masculí–
cribratge –angl. *screening*–
freqüència
homogeneïtat del camp
imatge d'eco de rotació (ang. *spin-eco*)
magnetització
marge hipointens
mastografia
radiofreqüència
reconstrucció tridimensional del teixit
regió sellar
ressonància nuclear magnètica
rodet glenoide
seccions: axials; coronals; coronals en gradient; potenciades; sagitals
senyal –masculí–
seqüència
sincronització
talls: axials; coronals; sagitals
temps de relaxació longitudinal, T_1
temps de relaxació transvers, T_2
unitat de ressonància magnètica

I ara, els dictàmens d'intencions adjutores.

Ressonància magnètica de la regió sellar

Hom practica talls de la regió sellar, coronals, i sagitals en T_1 , sense i amb gadolíni, i axials en T_2 . És objectivat un nòdul intrahipofític paramedial dret amb expansions moderades suprasellars, i subsellars cap al si esfenoidal. La meitat dreta del quiasma òptic apareix elevada lleugerament. Després de l'administració del contrast, es veu que aquest és acumulat en menor grau a l'interior del nòdul. El conjunt de les imatges és propi d'un microadenoma hipofític.

Cal fer notar que

l'adjectiu corresponent a hipòfisi és hipofític.

Ressonància magnètica del muscle dret

Hom practica seccions sagitals en T_2 i seccions axials i coronals en T_1 , que posen de manifest imatges d'irregularitat i d'engruiximent moderat del tendó del supraspinós amb canvis de senyal a l'interior, visibles en totes les seqüències. Hi ha un ascens moderat del cap humeral i disminució de la interlínia gleno-humeral. Es veu un embassament articular associat, molt discret, de predomini superointern. El conjunt de les imatges condueix a la conclusió que hi ha ruptura parcial del tendó del supraspinós.

Mots que mereixen una atenció especial:

muscle –cast. *hombro*–
supraspinós –sense la *e* de suport–
interlínia
gleno-humeral

Ressonància magnètica del canell esquerre

Han estat practicades seccions axials, sagitals i coronals en T_1 , i seccions coronals en gradient. Els ossos del carp no presenten cap anormalitat. Les interlínies articulars són normals. No hi ha cap alteració lligamentosa, ni cap imatge patològica a la canal carpiana.

Convé de tenir present que

canell és la traducció catalana del castellà *muñeca*

canal carpiana és femení

els ossos del carp són: escafoide, semilunar, piramidal, pisi-forme, trapezi, trapezoide, gros del carp, ganxut

Ressonància magnètica del genoll dret

Han estat efectuades seqüències potenciades coronals en T_1 i sagitals en T_2 . És molt manifesta una imatge hiperintensa horitzontal i obliqua descendent situada a la superfície meniscal de la tibia, en zona corresponent a la banya posterior del menisc. El menisc extern és de morfologia, intensitat del senyal i dimensions normals. Els lligaments encreuats i els laterals són normals. Hi ha una quantitat discreta de líquid intraarticular. Les estructures músculo-tendinoses i vasculares són normals.

No faria cap nosa de retenir que

el castellà *asta* en català és banya

el senyal és un mot masculí

al genoll hi ha, entre d'altres, els lligaments encreuats –cast. *cruzados*–

TRANSIL·LUMINACIÓ

«L'ús de llum transmesa (transil·luminació o diafanometria) per a produir imatges de la mamella i d'altres teixits era considerat eficaç fa més de 60 anys.

La tècnica moderna de transil·luminació utilitza longituds d'ona seleccionades de radiació pròxima a la infraroja.

Malgrat els recents perfeccionaments en l'utilatge per a obtenció d'imatges per transil·luminació, resten greus problemes per resoldre.»

William R. Hendee, de Milwaukee, Wisconsin

TERMOGRAFIA

«Fa uns deu anys, la termografia era considerada altament prometedora per a la detecció del càncer de mamella.

Actualment, l'ús de la termografia no és recomanat en la detecció del càncer de mamella excepte com una modalitat experimental.»

William R. Hendee, de Milwaukee, Wisconsin

«No pensa treure fumera de la claror, sinó llum del fum.»

Horaci, de Venúsia, Apúlia. Art Poètica 143

VOCABULARI CASTELLÀ-CATALÀ

<i>Alvéolo</i>	Alvèol
<i>Ampolla</i>	Ampul·la
<i>Anejo</i>	Annex
<i>Anquilopoyesis</i>	Anquilopoesi
<i>Aplastamiento</i>	Aixafament
<i>Asa</i>	Nansa
<i>Asta</i>	Banya
<i>Axila</i>	Axil·la
<i>Bazo</i>	Melsa
<i>Borde</i>	Vora
<i>Bóveda craneal</i>	Volta cranial
<i>Cabezal</i>	Capçal
<i>Cadera</i>	Maluc
<i>Cayado</i>	Crossa
<i>Cáliz</i>	Calze
<i>Celda</i>	Cel·la
<i>Centelleo</i>	Centelleig
<i>Charnela</i>	Xarnera, frontissa
<i>Cifosis</i>	Cifosi
<i>Cisura</i>	Cissura
<i>Codo</i>	Colze
<i>Colapso</i>	Col·lapse
<i>Colimador</i>	Col·limador
<i>Contenido</i>	Contingut
<i>Crecimiento</i>	Creixement
<i>Cuadrante</i>	Quadrant
<i>Cuádriceps</i>	Quàdriceps
<i>Derrame</i>	Embassament
<i>Deslizamiento</i>	Lliscament

<i>Desplazamiento</i>	Desplaçament
<i>Diseminación</i>	Disseminació
<i>Eje</i>	Eix
<i>Empeine</i>	Empenya
<i>Engrosamiento</i>	Engruiximent
<i>Ensanchado</i>	Eixamplat
<i>Ensanchamiento</i>	Eixamplament
<i>Escoliosis</i>	Escoliosi
<i>Fisura</i>	Fissura
<i>Fosa</i>	Fossa
<i>Gasto, caudal</i>	Cabal
<i>Haz</i>	Feix
<i>Hilio</i>	Hil
<i>Hipofisario</i>	Hipofític
<i>Hombro</i>	Muscle
<i>Imagen</i>	Imatge
<i>Intestino grueso</i>	Intestí gros
<i>Lordosis</i>	Lordosi
<i>Maléolo</i>	Mal·lèol
<i>Maxilar</i>	Maxil·lar
<i>Meñique</i>	Menovell
<i>Meseta tibial</i>	Planell tibial
<i>Metálico</i>	Metà·lic
<i>Muñeca</i>	Canell
<i>Neumatizado</i>	Pneumatitzat
<i>Neumotórax</i>	Pneumotòrax
<i>Neumónico</i>	Pneumònic
<i>Nicho</i>	Nínxol
<i>Osificación</i>	Ossificació

<i>Páncreas</i>	Pàncrees
<i>Parrilla costal</i>	Gàbia costal
<i>Peñasco</i>	Penyal
<i>Pinzamiento</i>	Pinçament
<i>Promedio</i>	Mitjana
<i>Pulgar</i>	Polze
<i>Rastreo</i>	Rastreig
<i>Reborde</i>	Vorell
<i>Reflujo</i>	Reflux
<i>Riesgo</i>	Risc
<i>Riñón</i>	Ronyó
<i>Rodete</i>	Rodet
<i>Rodilla</i>	Genoll
<i>Sacralización</i>	Sacralització
<i>Secuencia</i>	Seqüència
<i>Secuestro</i>	Segrest
<i>Seno</i>	Si
<i>Señal</i>	Senyal
<i>Silla turca</i>	Sella turca
<i>Sincronización</i>	Sincronització
<i>Sombra</i>	Ombra
<i>Surco</i>	Solc
<i>Tabique nasal</i>	Envà nasal
<i>Tamaño</i>	Mida, dimensió
<i>Tímpano</i>	Timpà
<i>Tobillo</i>	Turmell
<i>Trazador</i>	Traçador
<i>Umbral</i>	Llindar
<i>Vaciamiento</i>	Buidament
<i>Vacío</i>	Buit
<i>Vejiga</i>	Bufeta
<i>Vértice</i>	Vèrtex
<i>Visualizar</i>	Visualitzar

AGRAÏMENTS

Amb informació, assessorament o consell han col·laborat en la redacció d'aquest recull lexicogràfic

Pere Bonada i Roca
Jordi Craven-Bartle i Lamote de Grignon
Antoni Domènech i Clarós
Francesc Domènech i Torné
Josep Faixat i Encesa
Maria Dolors Izquierdo i Roma
Xavier Lucaya i Layret
Domingo Ortega i Alcalde
Miquel Rovira i Coma
Antoni Salvador i Aznar
Rafael Salvador i Monte
Carles Sanpons i Salgado
Francesc X. Setoain i Perego
Antoni Subias i Fages
Oriol Torrent i Badia
Mariano Usón i Herrero

i, d'una manera igualment estimable, els Departaments especialitzats que facilitaren material divers en resposta a la petició feta des de

l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears.